

LESMAP

WAWA

TRAGE VAART & ULTIMA THULE

Beste leerkracht,

Jullie komen binnenkort kijken naar de voorstelling WAWA van Trage Vaart. Om de voorstelling vooraf te kaderen en vooral achteraf te bespreken en te verwerken in de klas, kan je gebruikmaken van deze lesmap.

Op de website www.ultima-thule.be vind je meer info over wie we zijn en over onze voorstelling. Reacties op de voorstelling of op de lesmap zijn steeds welkom en mogen gemaild worden naar tragevaart@gmail.com.

We wensen jullie een fijne voorstelling!

Warme groet,

Trage Vaart

Inhoud van de lesmap:

Vóór het theaterbezoek:

- ★ Theatercodes en toegankelijkheid
- ★ Wie zijn Trage Vaart en Ultima Thule?
- ★ WAWA - inleiding

Na het theaterbezoek:

- ★ Nagesprek
- ★ Het verhaal
- ★ DenkvrAGEN, opdrachten en bronnen voor de leerkracht

DEEL 1: VÓÓR HET THEATERBEZOEK

THEATERCODES

WAWA is een voorstelling voor iedereen vanaf 8 jaar. Voor sommige kinderen zal het misschien een van de eerste keren zijn dat ze naar een theatervoorstelling gaan kijken. Los van de inhoud van de theatervoorstelling is dat al een ervaring op zich. Vertel de leerlingen op voorhand over de theaterervaring, geef hen vooraf wat uitleg over wat er zal gebeuren, vooral over de **theatercodes** en ga zeker eens na wat ze al weten over hoe een theaterbezoek verloopt.

- ★ **Hoe** gaan we naar de theaterzaal? Te voet, met de bus, mee in de auto van begeleidende ouders?
- ★ We zorgen dat we **op tijd** in het cultuurcentrum komen zodat er tijd is om de jassen weg te hangen, nog eens naar het toilet te gaan en rustig onze plaatsen in te nemen. Er zullen ook kinderen uit **andere klassen en andere scholen** aanwezig zijn.
- ★ In de theaterzaal wordt er **niet gegeten of gedronken**.
- ★ **Je mag met geluid reageren** op wat je ziet en hoort, maar je mag niet kletsen met je burens.

Besprek ook met de kinderen wat theater is. Het is bijvoorbeeld geen film, alles wat je ziet wordt live in het hier en nu gespeeld.

TOEGANKELIJKHEID

Binnen Trage Vaarts missie van **toegankelijkheid** is WAWA een prikkelarme voorstelling. We reiken zowel in de voorstelling als bij de omkadering voorzieningen aan om leerlingen met een **hoge prikkelgevoeligheid** te ondersteunen in een veilige theaterbeleving. Deze voorzieningen houden in:

- ★ Voor leerlingen die het spannend vinden om niet te weten wat er gaat gebeuren, kan je ons **visueel draaiboek** van de voorstelling op voorhand met ze doornemen. Zo krijgen ze een beeld van wat er allemaal staat te gebeuren en komen ze niet voor onaangename verrassingen te staan. Ze kunnen ook via het draaiboek de personages al leren kennen.
- ★ Een **zachte overgang** tussen de hal van het cultuurcentrum en de theaterzaal: de leerlingen worden door één van onze spelers rustig naar binnen geleid.
- ★ Het **zaallicht** blijft gedurende de voorstelling zacht **aan**, zodat de leerlingen hun omgeving kunnen blijven zien en zich niet gevangen voelen.

- ★ Tijdens de voorstelling zelf gebruiken we **geen flitsende lichten en geen plotse geluiden**.
- ★ We raden aan dat leerlingen **objecten** meenemen die hen een gevoel van **kalmte of geruststelling** geven (denk aan fidgets, knuffels, kleine dekentjes ...), alles is toegestaan zolang het object zelf geen geluid maakt of de voorstelling niet stoort.
- ★ Ook het dragen van een **geluiddempende koptelefoon** kan een gevoel van veiligheid teweegbrengen bij bepaalde kinderen.
- ★ Indien een leerkracht om een of andere reden met een leerling de zaal verlaat, dan is het toegestaan om ook **terug de zaal te betreden** terwijl de voorstelling nog bezig is.

Vraag zeker aan het cultuurcentrum of ze samenwerken met het programma **Voor De Show**. Zo ja, dan kan je op voorhand een virtuele wandeling maken met de leerlingen doorheen het centrum. De leerlingen kunnen er ook opdrachten uitvoeren in verband met de voorstelling en de theatercodes.

WIE ZIJN WIJ?

Wij zijn Eva Mareen en Flora Van Canneyt. Samen vormen wij de theatergroep **Trage Vaart**, een jong en open makerscollectief met een extra gevoeligheid en liefde voor groepen in een kwetsbare situatie. In deze snelle tijden willen we, in ons artistiek werk, vooral vertragen. In een beeld, een woord, in de ervaring van muziek, maar evengoed in de publieksofstelling binnen de voorstelling.

Voor dit project zijn we een nauwe samenwerking aangegaan met het Gentse figurentheatergezelschap **Ultima Thule**. Ultima Thule is een theatergezelschap dat voor een jong publiek werkt, of het nu kleuters zijn, kinderen van de lagere school, tieners of adolescenten. Maar ze gaan ervan uit dat elke voorstelling ook voor volwassenen een waardevol verhaal moet vertellen. Hun voorstellingen zijn uitdagend en breed toegankelijk voor jong en oud.

INLEIDING WAWA

Voor een meer uitgebreide inleiding verwijzen we je graag door naar ons visueel draaiboek. Je kan WAWA echter op deze manier bondig samenvatten:

- ★ Wawa is een bijzondere tiener. Ze houdt niet van de drukte van de stad en te veel mensen. Daarom trekt ze zich terug op het dak van het flatgebouw waar ze woont. Ze bouwt er aan haar eigen prikkelarme universum. Wanneer de wereld te fel binnenkomt, trekt ze haar ruimtepak aan en stelt ze zich voor dat

ze zweeft tussen de planeten. Plots komt ze een nieuwe flatbewoner tegen op het dak: Sofia, een meisje dat op zoek is naar verbinding, telefoonverbinding of misschien toch ook...? Ze begrijpen elkaar in het begin niet zo goed, maar ze doen hun best, elk op hun eigen manier.

*Wawa staat op haar dak.
Het flatgebouw waar ze woont
piekt hoog boven alles uit.
Beneden raast de stad voorbij.
Maar hierboven is alles stil en zacht.
In haar serre op het dak,
haar kleine universum,
verandert alles van dag tot dag
naar haar eigen noden.*

*Op een dag staat er een meisje op haar dak.
Zij springt binnen, raast voorbij,
Kijkt naar Wawa, rolt met haar ogen,
verdwijnt en keert weer terug.
Zij zoekt haar moeder
en zichzelf, want die is ze even kwijt.
'Als ik alles niet goed genoeg doe, ben ik misschien niet goed genoeg!' denkt ze.*

*Wawa kijkt haar aan.
Met zachte ogen en stille stem denkt ze:
'Zo snel dat zij altijd gaat.
Ik heb het liever traag.'*

CREDITS

Creatie, tekst & spel: Eva Mareen, Flora Van Canneyt
Coaching & dramaturgie: Sven Ronsijn
Lichtontwerp & decorbouw: Rupert Defossez
Kostuum: Chris Snik
Muziek: Chiel Peersman
Productie: Ultima Thule & Trage Vaart
Coproductie: Perpodium, Ultima Thule & HET LAB - Hasselt
Met de steun van: Vlaanderen, Stad Gent, de taxshelter maatregel van de Belgische federale overheid via Cronos Invest, Kopergietery, Trill, OPEK, CC De Steiger
Menen, Kiwanis Gent Centrum & Bij' De Vieze Gasten

DEEL 2: NA HET THEATERBEZOEK

NAGESPREK

Na een voorstelling zitten kinderen vaak nog helemaal in de beleving. Het kan waardevol zijn om daarna even tijd te nemen voor een **kringgesprek**. Zo krijgen ze de kans om hun indrukken en bevindingen te delen. Er bestaan geen foute antwoorden. Bespreek wat de leerlingen gezien hebben. Stel ze vragen over de vorm en het verhaal van de voorstelling. Voorbeeldvragen:

- ★ Wat hebben we gezien?
- ★ Wie waren de personages?
- ★ Hoe ging het verhaal, wat gebeurde er?
- ★ Welk moment vond je grappig, spannend of verrassend? Waarom?
- ★ Waar waren de personages? Waarom waren ze daar?

HET VERHAAL

Thema: Centraal in de voorstelling staat de relatie tussen twee personages die anders denken, anders voelen, andere dingen nodig hebben, en hun zoektocht naar hoe ze elkaar kunnen begrijpen, helpen en liefhebben. Het gaat over vriendschap en uitsluiting, over drukte en zachtheid, over ruimte maken voor de eigenheid van een ander.

Verhaallijn: De voorstelling begint met een serre op het dak van een flatgebouw. Daar woont Wawa, een meisje dat de wereld te luid vindt. Op een dag komt er een nieuw meisje wonen in het gebouw: Sofia. Zij speelt viool en wil een goede muzikant worden, net als haar moeder die op wereldreis is met haar orkest. Wawa en Sofia komen elkaar een paar keer tegen op het dak, waardoor ze stilaan vrienden worden. Wawa geniet van Sofia's vioolmuziek (zeker als ze traag speelt) en Sofia vindt bij Wawa rust van haar drukke leven. Toch gaat het niet altijd goed tussen hen. Ze communiceren op een andere manier, waardoor er misverstanden ontstaan. Hun vriendschap groeit, botst, ontspoord en komt weer samen. Op een dag komt Sofia niet meer het dak op. Ze is te druk bezig en haar leven beneden gaat al wat gemakkelijker dan net na de verhuis. Wawa begrijpt niet waarom ze plots verdwenen is en gaat haar achterna. De prikkels van de buitenwereld blijken snel te veel te zijn. Op het moment dat ze Sofia tegenkomt, klapt Wawa helemaal dicht. Sofia is eerst kwaad, omdat ze niet snapt wat er aan de hand is. Langzaam gaat ze op zoek naar hoe ze Wawa beter kan helpen. Zo komen ze dichterbij elkaar. Tot Wawa weer klaar is om als zichzelf in de wereld te staan.

DENKVragen, OPDRACHTEN EN BRONNEN

De voorstelling wordt hier in verschillende delen opgesplitst, gestructureerd volgens de seizoenen. Per onderdeel vind je wat achtergrondinformatie en een reeks oefeningen en gespreksstarters met de leerlingen.

Denkvragen:

- ★ Wat waren de verschillen in de verschillende seizoenen?
- ★ Zag je een verband tussen elk seizoen en wat er gebeurde in de voorstelling?

ZOMER - autisme en prikkels

In de zomer leren we Wawa kennen, die door de vele luide geluiden om haar heen liever in een serre woont op het dak dan beneden waar de meeste mensen wonen.

Wat zijn prikkels?

Een prikkel is iets waardoor we dingen om ons heen opmerken. Het kan een geluid zijn, zoals een rinkelende bel, of een beeld, zoals een fel licht. Ons lichaam voelt deze prikkels. Het zijn stukjes informatie die binnenkomen via onze zintuigen. Een prikkel kan bijvoorbeeld iets in je omgeving zijn wat je ziet, ruikt of hoort, maar ook iets wat je in je lichaam voelt, zoals spierpijn of honger. Alles wat je ervaart binnen en buiten je lichaam noemen we prikkels.

Opdracht:

- ★ Welke prikkels ervaar jij op dit moment? Benoem zowel de prikkels die je vanuit je omgeving en in je lichaam ervaart.

Denkvragen:

- ★ In de voorstelling voelt Wawa heel wat externe prikkels (vanuit haar omgeving): welke kan je benoemen? Denk zowel aan aangename als storende prikkels.
- ★ Welke prikkels voelt Sofia in haar lichaam?
- ★ Wat is het verschil tussen hun ervaringen van prikkels?

Iedereen ervaart prikkels anders. Bijvoorbeeld, we hebben allemaal eten dat we graag eten en niet lusten. Sommige mensen hebben sneller pijn dan anderen. Sommige dingen vinden we gemakkelijk en andere moeilijker en dit is anders van persoon tot persoon. De wereld zou heel saai zijn als we allemaal precies hetzelfde waren!

Deze verschillende ervaringen kunnen klein zijn (bv. Wawa houdt meer van trage muziek dan Sofia), maar de verschillen kunnen ook groter zijn (bv. voor Wawa is het geluid van Sofia die chips kauwt zo overweldigend dat ze haar oren moet dichtstoppen van de pijn, maar voor Sofia klinken chips niet zo luid). Sommige van deze verschillen geven we een naam. Eén daarvan is 'autisme'. (Andere voorbeelden zijn dyslexie, dyscalculie en ADHD.)

Wat is autisme?

Een autistische persoon ervaart prikkels en verwerkt informatie op een andere manier dan dat de meesten.

Doordat zij de wereld anders ervaren, reageren ze ook anders op de wereld. Dit maakt dat er veel misverstanden ontstaan, omdat een autistische en een niet-autistische persoon het moeilijk kunnen vinden om met elkaar te communiceren, om in te zien hoe de ander zich voelt of te begrijpen waarom de ander zich op een bepaalde manier gedraagt.

Bron voor de leerkracht:

Voor een bredere kijk op autisme, lees zeker dit artikel: [Een andere kijk op autisme \(KULeuven\)](#)

Denkvragen:

- ★ Denk je dat een van de personages misschien autistisch is? Wie en waarom?
- ★ Op welke manieren begrepen Wawa en Sofia elkaar niet in de voorstelling?
- ★ Hoe reageer jij als iemand iets doet of zegt dat je niet begrijpt?
- ★ Voel jij je soms misbegrepen? Of uitgesloten?
- ★ Zijn er dingen die je dacht over autisme die niet kloppen?

Opdracht:

- ★ Maak een tekening van een plek die voor jou heel erg druk is. Denk daarbij aan alle zintuigen: wat zie/hoor/voel/ruik/proef je daar allemaal?
- ★ Maak daarna ook een tekening van een plek die voor jou heel erg rustig is.
- ★ Hoe voel je je anders op die twee plekken?

HERFST - drukte en jezelf niet durven zijn

Soms raast de tijd snel voorbij, zo snel dat het veel wordt. In de herfst leren Wawa en Sofia elkaar beter kennen. We leren ook dat er heel veel van Sofia verwacht wordt. Soms te veel.

Denkvragen:

- ★ Wat wordt er allemaal van Sofia verwacht?
- ★ Vind jij dat er soms veel druk op jou wordt gelegd?

Opdracht:

- ★ Pak een stift/potlood/pen en papier en begin met willekeurige lijnen en vormen te tekenen, zonder plan of doel. Moedig de leerlingen aan om hun oordeel uit te stellen. Laat ze na twee minuten stoppen.
- ★ Reflecteer: hoe voelt het om te creëren zonder druk? Ga na of er toch nog innerlijke kritiek naar boven kwam bij de leerlingen met gedachten als:
 - Wat als ik faal? Wat als ik het niet juist aan het doen ben?
 - Ik moet het goed doen. Het moet een mooie tekening worden, anders heeft het geen zin.
 - Anderen doen het waarschijnlijk beter.

Bron voor de leerkracht:

Hier vind je een aantal tips over hoe jij als leerkracht de prestatiedruk bij jouw leerlingen kan verminderen: [Brein in balans \(Pure Child\)](#)

WINTER - wensen en grenzen

Sofia verwacht dat Wawa zonder problemen naar haar concert kan komen, want voor haar is dat gewoon. Ze staat er niet bij stil dat dit voor Wawa heel vermoeiend kan zijn, al die prikkels van de buitenwereld. Wat Sofia wenst, gaat voor Wawa dus over haar grens.

Wat zijn grenzen?

Je grenzen stellen betekent dat je aan andere mensen duidelijk maakt welk gedrag wij van hen accepteren en wat niet. Bijvoorbeeld, je krijgt graag kusjes van je mama, maar niet van de tandarts. Door je grenzen te stellen toon je aan anderen hoe je wilt behandeld worden. Het is belangrijk om te leren om jouw grenzen op een duidelijke manier aan te geven, want anders kunnen mensen die niet respecteren. Grenzen komen dus van twee kanten: jij hebt jouw grenzen en anderen hebben die ook.

Denkvragen:

- ★ Kan jij een voorbeeld bedenken van een eigen persoonlijke grens?
- ★ Kan jij enkele voorbeelden bedenken van Wawa/Sofia die een grens stelden?

Opdrachten:

- ★ Hang drie uitgeprinte stoplichten op in de hoeken van de klas, elk met een andere kleur die oplicht. Leg uit wat de betekenis is van groen, oranje en rood:

- **Groen:** “Voor jou is dit helemaal oké.”
- **Oranje:** “Je bent niet zeker.” of “Soms vind je dit oké, soms niet.”
- **Rood:** “Dit vind jij echt niet oké.”

→ *Het fijne aan de ruimte op te delen is dat de leerlingen gemakkelijk kunnen zien waar de meningen verschillen. Het kan echter ook voor drukte zorgen, zeker als je je in een klein lokaal bevindt. Een alternatief is dat je de leerlingen kaartjes geeft (met daarop de drie kleuren) die ze in de lucht kunnen steken.*

- Lees de onderstaande stellingen voor. Geef je leerlingen kort de tijd om na te denken en laat ze een stoplicht kiezen. Er zijn geen foute antwoorden! Wanneer ze een kleur gekozen hebben, kan je hen wat vragen stellen:
 - Waarom koos je voor **rood/oranje/groen**?
 - Koos je voor **rood**?
 - Hoe zou je duidelijk maken dat je het niet oké vindt?
 - Zou je iets zeggen wanneer dit zou voorvallen? Wat dan?
 - Moest dit gebeuren, zou je er dan met iemand over kunnen praten?
 - Denk je dat dit voor iedereen niet oké is? Kan je je voorstellen dat sommigen dit wel oké vinden?
 - Koos je voor **oranje**?
 - Wat maakt dat je het niet zeker weet?
 - Vind je het soms wel oké, soms niet? Wat maakt dan dat het wel/niet oké zou zijn?
 - Koos je voor **groen**?
 - Wat maakt dat dit voor jou oké is?
 - Denk je dat dit voor iedereen oké zou zijn? Kan je je voorstellen dat sommigen dit niet oké vinden?
- De stellingen: (verzin er gerust zelf wat bij!)

- Je beste maatje geeft je onverwachts een knuffel.
- Je hebt met je buur afgesproken om samen te spelen om zes uur. Je buur komt een half uur te laat.
- Je hebt van je ouders een nieuw bordspel gekregen en jullie overlopen stap voor stap de regels.

- Een vriend/vriendin vertelt je iets en zegt erbij: “Dit is ons geheim, als je het verklapt, dan haat ik je.”
 - Er is vuurwerk in je straat om middernacht.
 - Je moet je van je ouders een hele namiddag in je slaapkamer alleen bezighouden.
 - Twee van je vriend(inn)en zijn tegelijk tegen jou aan het praten.
 - Een oud mevrouwtje dat je tegenkomt in de supermarkt geeft je een aai over je hoofd.
 - Je moeder/vader zegt dat je iets verkeerd doet en toont je hoe je het juist doet.
 - Je bent uitgenodigd naar vier verjaardagsfeestjes op één week.
- ★ Bedenk samen een aantal simpele zinnen waarmee je zelf grenzen kan stellen of op een veilige manier grenzen van een ander kunt aftasten. Voorbeelden:
- Stop daarmee, alstublieft.
 - Dat vind ik niet fijn.
 - Het is nu mijn beurt.
 - Mag ik (dit) doen?

Bron voor de leerkracht: Hier is een kort handboek rond grenzen, seksualiteit en intimiteit: [Wensen, grenzen en consent in de klas \(Rutgers\)](#)

LENTE - verdraagzaamheid en vriendschap

Wawa en Sofia leren elkaars noden en grenzen te aanvaarden. Ze bouwen hun vriendschap hier verder op.

Wat is verdraagzaamheid?

Verdraagzaamheid is de aanvaarding van en het respect voor verschillen in anderen: in wat ze kunnen, hoe ze eruitzien, wat ze geloven en hoe ze zich gedragen. Deze empathie helpt je om onze diverse wereld te begrijpen, gezonde relaties op te bouwen en om met verandering om te kunnen gaan, zodat je je beter kunt aanpassen aan mensen die dat nodig hebben.

Denkvragen:

- ★ Kan je verschillende vormen van onverdraagzaamheid bedenken? (Bijvoorbeeld: pestgedrag, uitsluiting, stereotypering, discriminatie,...)
- ★ Op welke momenten verdragen Wawa en Sofia elkaar niet? Wat veranderen ze aan hun gedrag om elkaars verschillen meer te verdragen op het einde van de voorstelling?

- ★ Heb jij al eens ruzie gemaakt met een vriend(in)? Hoe hebben jullie dat opgelost?

Bron voor de leerkracht: Een podcastaflevering rond verdraagzaamheid op school, in gesprek met Eva Dierickx (onderzoeker en onderwijsdeskundige): [Diversiteit en verdraagzaamheid \(Sidekick Stories\)](#)

Opdracht:

- ★ Je kan gebruikmaken van ons [waardenspel](#) voor kinderen. Er zijn verschillende manieren waarop je waardenkaarten kan gebruiken. We zullen er hier een aantal uitlichten, maar wees er gerust zelf creatief mee!
- ★ Geef elke leerling een aantal kaarten (tussen twee en vijf) en laat ze even nadenken over welke waarde ze het belangrijkste vinden. Als ze een waarde niet begrijpen, kan die eventueel klassikaal besproken worden. Wanneer ze een waarde gekozen hebben, maken ze een tekening of schrijven ze een verhaaltje rond die waarde. Bijvoorbeeld, voor de waarde van *vrolijkheid* kunnen ze een tekening maken rond een situatie/plek waar zij vrolijk van worden of ze kunnen rond de waarde *eerlijkheid* een verhaal schrijven over wat er gebeurt als je liegt tegen iemand.
- ★ Steek alle waarden opgevouwen in een potje. Een leerling haalt er eentje uit en beeldt uit wat er staat. De rest van de klas probeert te raden over welke waarde het gaat.
- ★ Schud de waarden en hang er dan een vijftal op het bord. Laat de leerlingen bespreken op welke manier die waarden aan bod kwamen in de voorstelling WAWA. Of verzin zelf een verhaaltje rond een of meer van de waarden en laat de leerling die bespreken.

Bedankt voor het theaterbezoek en veel plezier in de les!

 @tragevaart

www.tragevaart.be

tragevaart@gmail.com

